

Светски ден на правата на потрошувачите –15 Март 2025 година

- Правична транзиција кон одржлив начин на живеење -

Светскиот ден на правата на потрошувачите - 15 март, оваа година е во насока на одржливата потрошувачка, како да живееме поодржливо и полесно. Меѓународната организација на потрошувачите – Consumers' International ги повика организациите на потрошувачите, нејзини членови да ги поттикнат потрошувачите да направат праведна транзиција кон поодржлив начин на живот.

Светската потрошувачка организација (Consumers International), оваа година во рамки на 15 март - Светскиот ден на правата на потрошувачите повика на **Правична транзиција кон одржлив начин на живеење**, преку подигање на свеста за значењето на одржливоста поврзано со значењето на Целите за одржливиот развој . Транзицијата кон поодржлив начин на живеење и за луѓето и за планетата е значајно и целта мора да биде праведна транзиција кон поодржлив начин на живот кој ги задоволува легитимните потреби на потрошувачите кое вклучува пристап до основните добра како што се храна и енергија и заштита на здравјето и безбедноста на луѓето, понатаму да се направат поодржливи и здрави избори достапни за сите. Наместо да се остави одговорноста за поодржливиот избор да биде само на потрошувачите, да се осигура дека барањата на потрошувачите се слушнати на сите нивоа на власта и во бизнисот, со посебен фокус на заштита на ранливите потрошувачи и оние со ниски примања.

Организациите на потрошувачите насекаде низ светот, веќе работат на усвојување на мерки и правила на европско и глобално ниво за поддршка и помагање на потрошувачите, со цел ние како општество да ги постигнеме потребните промени кои ни се потребни за истовремено да се постигнат и глобалните цели. Свесни сме дека промените не се лесни, но премногу често ги потценуваме малите чекори и акции кои ни овозможуваат да создадеме свет кој е насочен кон одржлива средина за живеење.

Постојат четири принципи на одржлив начин на живот:

- Намалување на потрошувачката (Reduce)

- Купете го она што навистина ви треба.
- Користете го она што сте го купиле што е можно подолго.
- Штедете енергија и вода.

- Повторна употреба (Reuse)

- Пробајте да најдете нова употреба за производите којшто се прикрајот со употребата.
- Правете често поправка и реновирање.
- Бидете иновативни.

- Рециклирање (Recycle)

- Собирање и рециклирање на она што не може да се употреби повторно.
- Употребете го користениот производ како нова суровина.
- За време на купувањето, изберете производи со материјали кои можат да се обработат.

- Обновување (Recover)

- Генерирање енергија од отпадот.
- Кога сите други опции се искористени.

Ние како потрошувачи имаме можност со нашите секојдневни навики да допринесеме кон поодржлив начин на живот на неколку начини.

Исхрана

Без оглед на тоа што читате во медиумите и гледате на социјалните медиуми, промените во исхраната не мора да бидат екстремни, изберете нешто што е едноставно.

Што можеме да направиме самите ние?

Разновидната и балансирана исхрана која ги обезбедува сите клучни хранливи материи е важна за здравјето и благосостојбата. Се препорачува најмалку половина од чинијата да

биде исполнета со зеленчук, а месото да биде само една четвртина. Повремено, може да се замени со мешункасти плодови, ореви или друга растителна храна, кои исто така обезбедуваат доволно протеини и поддржуваат здрава исхрана. Овој начин на исхрана не само што е од корист за здравјето, туку има значително влијание врз животната средина - помалата потрошувачка на месо ги штити природните ресурси и ги намалува емисиите на штетни гасови.

Што треба да направат другите?

За други мерки, добавувачите на храна, прехранбената индустрија и трговците на мало, исто така, треба да преземат одредена одговорност. Сепак, инспекциските органи треба поефикасно да ја контролираат понудата на пазарот, без разлика дали доаѓа од локални, европски или други делови на светот. Сепак поодржливо е да се купува локална, сезонска и органски произведена храна и да се избира основна храна колку што е можно почесто, но сето тоа мора да биде достапно за потрошувачите.

Патување и транспорт

Ова е една од областите која најчесто е проблем за одржливоста. Главните причини секако се недостатокот на координација во развојот на инфраструктурата, што значи дека нашето главно транспортно средство е автомобилот. Тоа дозволува најголема лична слобода, но во исто време ни предизвикува најголеми трошоци.

Што треба да направат другите?

Задачата на државата е да обезбеди ефикасен јавен превоз и да воспостави основа за развој на иновативни решенија, како што се транспортни средства, превоз со мали возила до места далеку од главните транспортни правци, изнајмување на велосипеди и електрични автомобили. Секако замената со електрични автомобили сама по себе нема да ги реши проблемите со метежот на автопатите, другите патишта до градовите, градските улици и плоштадите каде што автомобилите се паркирани во поголемиот дел од денот. Без инвестирање во инфраструктура, тоа нема да функционира, без оглед на тоа колку ние поединците ја намалуваме употребата на автомобили.

Што можеме да направиме самите?

Голема промена е да се избегне возење во центарот на градот или да се користи автомобилот само за да се стигне до најблиската точка за промена на користење на јавниот превоз. Во исто време, треба да се стремиме да правиме пократки патувања пеш или со велосипед.

Што можеме да направиме кога патуваме?

Најчесто треба да патуваме со авион, со воз, автобус (ако постои оваа можност) или друго алтернативно превозно средство. Доколку веќе возите автомобил оддалечен неколку стотини километри, оставете го паркиран на вашата дестинација и користите јавен превоз, без разлика дали до центарот на градот или до други места.

Вода и енергија

Во областа на заштедата на вода и енергија, треба да се трудиме да направиме напори за да ја намалиме потрошувачката на вода и енергија.

Што можеме да направиме самите?

Потребно е колку што можеме повеќе да полниме вода само тогаш кога ни е потребно, да се обидеме да штедиме при пуштање вода во тоалетите со користење на половина количина вода кога е можно, да го ограничиме чистењето на автомобили со вода, да ги замениме обичните светилки со LED технологија, да ги замениме апаратите за домаќинство, да ја провериме етикетата за енергетска класа, да овозможиме добра топлотна изолација, така што ќе користиме помалку енергија за греење или ладење,

Што треба да направат другите?

Европската регулатива за екодизајн се фокусира на областите на директна потрошувачка на енергија, а барањата исто така се движат во сфера кон долговечност, рециклирање и повторна употреба на производот или неговите делови.

Шопинг

Модерните шопинг центри се центарот на потрошувачкото општество, во кое производитите никогаш не ги снемува. Дали навистина ни требаат толку многу работи и толку често? Тие не убедуваат дека ни требаат нови производи кои се или треба да бидат поодржливи. Дали тоа е вистина?

Што можеме да направиме сами?

- Ајде да купуваме помалку и само кога навистина ни треба нешто.
- Ајде да избегнеме непотребни импулсивни купувања
- Ајде да не веруваме на секој знак со тврдења за одржливост.
- Ајде да избегнеме атрактивни кампањи кои се обидуваат да не убедат да купуваме непотребни работи.
- Кога купувате онлајн, почекајте неколку дена пред да ја прифатиме понудата. Ќе забележиме дека атрактивната понуда за нашата купување сè уште не исчезнала, тоа може да значи дека таа може да стане уште поповолно.
- Ајде да избегнеме непотребно пакување и да користиме торби или ранци за носење на производи.

Што треба да направат другите?

Продавницата отсекогаш прават маркетинг кој е насочен кон чувствата на потрошувачите, и кон одржливи производи. Ова секогаш ќе биде тренд, поради што ни требаат професионално оправдани и потврдливи зелени етикети. Поодржливото производство треба да стане стандард, а не нешто што треба посебно да се истакне и рекламира.

Управување со отпад

Управувањето со отпад е една од главните карактеристики на одржливоста. Во секојдневие кога користиме разни пластични амбалажи кои допринесуваат за зголемување на отпадот и кои најчесто и не се рециклираат, хартија која исто така не се рециклира, воопшто не придонесуваме кон одржливост.

Што можеме да направиме сами?

Избегнувајте непотребно пакување кое не придонесува за функционалноста на производот, изберете пакување кое може да се користи неколку пати, осигурајте се дека навистина се точни „зелените“ тврдења за рециклирање и користете ги производите повеќекратно.

Што треба да направат другите?

Со соодветни барања до производителите за дизајнот на производот, употребените материјали и ракувањето со производите, законодавецот може да има значително влијание врз намалувањето на отпадот. Покрај тоа, новите европски регулативи донесуваат барања за поголема поправливост и долговечност на производите, што ќе го зголеми интересот за купување на користени производи, а со тоа и намалување на износот на отпадна електронска и електрична опрема.

Влијанието на еколошката криза на нашето здравје

Истражувањата на глобално ниво покажуваат дека 3,6 милијарди луѓе живеат во области кои се многу ранливи на климатските промени. Дополнителни има околу 250.000 смртни случаи годишно, додека пак загадувањето (вклучувајќи го загадувањето на воздухот, хемикалиите и пластиката) е одговорно за најмалку 9.000.000 предвремени смртни случаи годишно. Помеѓу 2030 и 2050 година, климатските промени се очекува да предизвикаат околу 250.000 дополнителни смртни случаи годишно - од неисхранетост, маларија, дијареја и топлински стрес. Ефектите од екстремната топлина можат да бидат опасни по живот, особено за ранливите групи како што се бремени жени, постари лица и деца.

